

TUNTOSARVI

Nro 2 ♦ Helmikuu 2013

Suomen Kuurosokeat ry

Viittomakieliset uutiset tekee
viittomakieltä tunnetuksi

Työllistymisen esteistä
Reiluun Rekrytointiin

Sisältö

Pääkirjoitus: Mukana siellä, missä keskustellaan kuurosokeudesta.....	3
Kain 10 vuotta.....	4
Viittomakieliset uutiset tekee viittomakieltä tunnetuksi.....	5
Eläkeläiset vierailulla Keskustoimistossa.....	7
Yhdessä työllistymisen esteitä poistamaan.....	12
Reilu Rekrytointi -hankkeesta mahdollisuuksia työnhakuun.....	14
Taktiili aistikanava ja taktiili työmuisti.....	15
Vinkki: Ota halaus haltuusi.....	16
Kohti uutta tavoiteohjelmaa.....	17
Elämänkaaripysäkkejä.....	18
Hallitus 2013.....	20

Kannen kuvassa Yle uutisten viittomakielisen toimituksen päällikkö Mikaela Tillander uutisstudiossa. Kuva: Pertti Raami/Yle Kuvapalvelu.

Tuntosarvi nro 3 ilmestyy viikolla 12, aineisto 22.2. mennessä.

Tämän lehden välissä jaetaan opas ”Perustietoa henkilökohtaisesta avustuksesta”. Se kannattaa irrottaa ja säästää.

TUNTOSARVI 39. vuosikerta. ISSN 0358-2280. **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry. **Taitto:** Tuija Wetterstrand. **Päätoimittaja:** tiedottaja Tuija Wetterstrand, p. 040 753 2026, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi. **Toimitusneuvosto:** Esko Jäntti (puheenjohtaja), Ulla Kungas, Ari Suutarla, Paula Valminen, Jaakko Evonen (sihteeri) ja Tuija Wetterstrand. **Hinta:** vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen Känfelsprötet ilmestyy 4 kertaa vuodessa isokirjoituksella. **Tilaukset ja osoitteenmuutokset:** Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. 040 778 0299, faksi 040 604 7477, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. **Toimiston aukioloaika:** ma-pe klo 8.00–15.45. **Painopaikka:** Oriveden Kirjapaino. Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla **www.kuurosokeat.fi**.

Mukana siellä, missä keskustellaan kuurosokeudesta

Tammikuun alkupuolella sosiaalisen median kautta alkoi levitä viesti, missä kerrottiin belgialaisille kaksoille tehdystä armomurhasta. Kuurot mieskaksoset olivat sokeutuksessa ja kärsivät muistakin terveysongelmista sekä masennuksesta. He itse kokivat kärsimyksensä niin suureksi, että halusivat päättää elämänsä.

Aihe herätti runsaasti keskustelua eri medioissa. Useimmissa mielipiteissä korostettiin sitä, että ihmisellä pitää olla oikeus itse päättää omasta elämästään. Jos ihminen itse kokee kärsimyksensä liian suureksi, hänellä on oikeus armomurhaan, jos sellainen on lainsäädännöllisesti mahdollista.

Tapauksen johdosta Suomen Kuurosokeat ry julkaisi kannanoton kuurosokean omaehtoisen, itsenäisen ja hyvän elämän puolesta. Kannanotossa ei suljeta pois kenenkään itsemääräämisoikeutta. Kannanotossa haluttiin kuitenkin korostaa sitä, että ketään ei pitäisi jättää yksin ongelmiensa kanssa. Hyvin harvalla on tietoa kuurosokeudesta. Tietämättömyyttä on

myös lääkäreiden keskuudessa ja tietoa näön ja kuulon yhteisvaikutuksesta, kuntoutuksesta ja palveluista on harvalla. Kuurosokeutuva ihminen, joka ei ole saanut aiemmin kontaktia kuurosokeutta tuntevaan tukiverkkoon on täysin lääkäreiden tiedon tai tietämättömyyden armoilla. Toivomme, että tietoa eri vaihtoehdoista, miten selviytyä elämässä, tarjotaan kaikille.

Viestimme oli se, että kuurosokeus ei ole niin vaikea asia, ettei sen kanssa voisi elää. Siihen tarvitaan kuitenkin turvaverkosto ja apua. Kuka tahansa masentuu, jos hänet jätetään yksin ilman keskusteluyhteyttä muihin ihmisiin. Riittävällä ja oikea-aikaisella kuntoutuksella, kommunikaatio-opetuksella, apuvälineiden saatavuudella ja vertaistuellalla kuurosokea voi elää omaehtoista, itsenäistä ja hyvää elämää.

Suomen Kuurosokeat ry on valtakunnallinen kuurosokeusalan asiantuntija, palveluiden tuottaja ja kuurosokeiden oikeuksien valvoja. Asiantuntijuus, palvelut ja oikeuksienvälitys ovat viestintästrategiassa niitä yhdistyksen ylivoimaisen

osaamisen alueita, joista halutaan viestiä ulospäin. Silloin kun kuurosokeudesta keskustellaan, täytyy yhdistyksen osallistua keskusteluun ja viestiä osaamisestaan. Belgian tapauksessa kannanotto poiki haastattelut Helsingin Sanomien nettisivuille, Ylen viittomakielisiin uutisiin ja Bassoradioon.

Suomen Kuurosokeat ry:n visiona on maailma, jossa kuurosokea saa

syntyä ja elää kuurosokeana - itsensä hyväksyen ja toisten hyväksymänä. Hänen vammansa ja sen aiheuttamat ongelmat tunnustetaan. Kuurosokea osallistuu elämään ja yhteiskuntaan sen täysivaltaisena jäsenenä.

Keskustelu jatkokoon!

Kai Leinonen
toiminnanjohtaja ♦

Kain 10 vuotta

Tammikuun lopulla laajennettu johtoryhmä kokoontui Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa Tampereella. Puheenjohtaja **Sepo Jurvanen** järjesti kokoustautila hauskan yllätyksen toiminnanjohtaja **Kai Leinoselle**. Jurvanen muistutti, että 1.2. tulee kuluneeksi tasan 10 vuotta siitä kun Leinonen aloitti Suomen Kuurosokeat ry:n toiminnanjohtajana. Lahjaksi toiminnanjohtajalle ojennettiin **Milla Päiväniemen** suunnittelema mustavalkoinen T-paita, jossa lukee Kai sormiaakkosilla, alla kirjoitus 10 vuotta ja vieressä kuva hymyilevästä Kai Leinosesta. ♦

Kuvassa toiminnanjohtaja Kai Leinonen esittelee ylpeän hämmennyneenä uutta t-paitaansa. Kuva: Pentti Pietiläinen.

Viittomakieliset uutiset tekee viittomakieltä tunnetuksi

Uutisstudioissa Mikaela Tillanderin lisäksi toimittajat Piia Pasanen (vas.) ja Tommy Fränti. Mikaela Tillander lähettää kiitokset aktiivisille kuurosokeille katsojille, jotka antavat palautetta, jos tietty asu ei näytä hyvältä tv-ruudussa. ”Palaute on arvokasta.”

Teksti: Tuija Wetterstrand

Kuva: Pertti Raami/Yle Kuvapalvelu

Mikaela Tillander on myös monille Tuntosarven lukijoille tuttu televisiosta. Hänen luotsaamansa Ylen viittomakielisen toimituksen uutislähetystä katselee päivittäin jopa 300 000 ihmistä. Yle Uutiset viittomakielellä – kuten lähetyksen virallinen nimi nyt kuuluu – on katsottavissa lähetyksen jälkeen internetin kautta Yle Areenasta. Sinne päätyvät myös sunnuntaisin nähtävät Viikko viitottuna -lähetykset.

Kun säännölliset viittomakieliset uutislähetykset alkoivat vuonna 1994, ei suurin osa ihmisistä tiennyt internetistä vielä yhtään mitään.

- Tekniikka on ollut suurin muutos viittomakielisten uutisten lähes 20 vuoden aikana, vahvistaa Tillander.

- Internet on mahdollistanut monta asiaa. Lyhyesti viitottuna -uutis-sähkeitä teemme mahdollisuuksiensa mukaan ja ne julkaistaan vain netissä. Netti mahdollistaa myös pidemmät haastattelut. Teemme

silloin tällöin resurssitilanteen sal-
liessa myös suosittua Kuukauden
vieras -ohjelmaa, sekin näkyy vain
nettisivuillamme.

Viime aikojen uutta ovat myös uu-
tisten Facebook-sivut, jonne netti-
ohjelmat linkitetään.

- Kannattaa käydä tykkäämässä, niin
saa tiedon päivityksistä heti omalle
etusivulleen, Tillander vinkkaa.

Internetin tulon lisäksi suuri muutos
on ollut viittomakielisten uutisten
siirto vuonna 2000 asiaohjelmista
uutis- ja ajankohtaisohjelmien or-
ganisaatioon.

Toimituksen pienuus asettaa omat
rajansa sille, kuinka paljon ylimää-
räistä materiaalia varsinaisten TV-
uutisten ja Viikko viitottuna -ajan-
kohtaisohjelman lisäksi voidaan
tuottaa. Toimituksen päällikön Mika-
ela Tillanderin lisäksi toimituksessa
on vain yksi kokoaikainen toimittaja,
**Ilkka Kilpeläinen. Thomas Sand-
berg** työskentelee osa-aikaisena.
Freelancer-toimittajia palkataan lo-
mien ja sairaustapauksien aikana.

- Viittomakielisiä toimittajia tarvittai-
siin ehdottomasti lisää ja tietenkin
viittomakielisiä ohjelmia. Olisi iha-
naa tehdä keskusteluohjelmia, Til-
lander haaveilee.

Oman uutistyönsä vastapainoksi

Mikaela Tillander katsoo televisi-
osta mielellään ulkomaisia salapo-
liisisarjoja. Kotimaisista ohjelmista
valikoituvat ne, jotka on tekstitetty.

- Ylehen tekstittää tänä vuonna jo
70 % kotimaisista ohjelmistaan.
Katson ohjelmia usein myös Yle
Areenasta, jossa on valikoima teks-
titettyjä ohjelmia. Olen löytänyt siel-
tä oikeita helmiä, kuten A-studion ja
jo ohjelmistosta poistuneen perhe-
ohjelma Hula hulan.

Mikaela Tillanderin kokemuksen
mukaan arvostus viittomakieltä
kohtaan on noussut verrattuna hä-
nen lapsuuteensa.

- Mielestäni viittomakieliset uutiset
on onnistunut lähes 20 vuoden ai-
kana saamaan kansalaiset ymmär-
tämään, että viittomakieli on kieli.
Ei enää näy kadulla ivausta kieles-
tämme, muistan hyvin ne pilkat lap-
suudestani.

Arvostus näkyy myös siinä, että Mi-
kaela Tillander sai kutsun viimeisiin
presidentti **Tarja Halosen** emän-
nöimiin Linnan juhliin joulukuussa
2011.

- Kyllä oli upea yllätys saada kutsu.
En ikinä olisi osannut odottaa sel-
laista. Pidin kutsua todella arvos-
sa ja hienona huomionosoituksena
pienelle viittomakieliselle toimituk-
selle. ◆

Eläkeläiset vierailulla Keskustoimistossa

Vieraat olivat silminnähden iloisia tavatessaan toisiaan, entisiä työkavereita. Seisomassa vasemmalta: Marjaana Sjöholm, Heikki Paatelainen, Kirsti Koponen, Kirsti Tamminen ja Terhi Pikkujämsä. Edessä Raili Karisaari (vas.), Lea Lindell ja Laila Haanpää. ”Nyt on aikaa pitää yhteyttä sukulaisiin ja ystäviin, ja matkustella”, kiireiset eläkeläiset iloitsevat.

Teksti: Raili Karisaari

Kuva: Kalle Kiviniemi

Joukko eläkkeelle siirtyneitä yhdistyksen entisiä työntekijöitä kokoontui joulukuun alussa Keskustoimistoon, Helsinkiin toiminnanjohtaja **Kai Leinosen** kutsusta. Tarkoitus oli koota eri puolilla Suo-

mea asuvat eläkeläiset ja aloittaa vuosittainen tapaamis- ja yhteydenpitoperinne. Paikalla olivat myös puheenjohtaja **Seppo Jurvanen** ja aluejohtaja **Ritva Rouvinen**.

Kai Leinonen kertoi yhdistyksen nykytilanteesta ja tulevaisuuden visioista. Hän totesi saman kuin mekin: lähimmän viiden vuoden aikana

siirtyä eläkkeelle melkoinen joukko yhdistyksen työntekijöitä, jotka kuuluvat sotavuosien jälkeisiin suuriin ikäluokkiin. Joukkomme siis kasvaa lähivuosina nopeaa vauhtia.

Yhdistykselle se merkitsee sitä, että suuri määrä kuurosokeustyön kokemusta ja osaamista poistuu eläkkeelle lähtijöiden mukana. Totesimme kuitenkin, että tämä on normaalia elämän kiertokulkua. Ammattitaito ja kokemus vanhenevat siinä missä ihmisetkin. Tilalle tulee nuorta voimaa ja uusia innovaatioita. Me vanhat voimme nyt keskittyä itsemme hoitamiseen, jotta pysyisimme terveinä ja toimintakykyisinä mahdollisimman pitkään.

Oma työurani yhdistyksessä päättyi virallisesti kesäkuussa 2010. Sen jälkeen olen kyllä ollut mukana kahdessa kuurosokeutta käsittelevässä kirjaprojektissa kieliasun tarkistajana ja toisessa myös kuva-toimittajana. Ja kun tiedottaja-Tuija pyysi minulta juttua Tuntosarveen, suostuin mielelläni kirjoittamaan meidän eläkeläisten kuulumisista.

Minulle eläkevuosieni tapahtumista suurin on ollut lapsenlapsen syntymä. Pienen **Saana**-tytön kautta elämään tuli ihan uudenlainen merkitys, isovanhemmuus. Pari kertaa vuodessa matkustan Wieniin, Itävaltaan tapaamaan tyttärenti perhettä ja pari kertaa vuodessa perhe

käy vuorostaan Suomessa. Entiset mukavat harrastukset, laskettelu, sukeltaminen ja mökkeily Inarissa, ovat vielä toistaiseksi säilyneet, kiitos hyvän terveyden. Kielten opiskelu jatkuu. Nyt englannin rinnalle on tullut saksa. Sitä tulen tarvitsemaan tulevaisuudessa Saanan kanssa.

Työvuosien kiireinen elämänrytmi on nyt rauhallista ja seesteistä laatu-aikaa. Ja mikä parasta, saan nukkua aamulla pitkään, koska olen aina ollut aamu-uninen.

Eläkeläisjoukon vanhimmat

Ryhmämme vanhin jäsen **Dagi Ahvenainen** jäi eläkkeelle joulukuussa 1991 yhdistyksen toimistosihteerin tehtävistä. Dagi ei päässyt yhteiseen tilaisuuteemme, mutta lähetti terveisensä. Hänelle eläkevuodet ovat tuoneet mukanaan suuria muutoksia. Ensin muutto Helsingistä Mäntyharjulle, sitten puolison sairastuminen, jonka vuoksi Dagi oli 10 vuoden ajan puhe- ja liikuntakyvyttömän puolisonsa omaishoitajana.

Eläkevuosinaan Dagi on ollut mukana kunnallispolitiikassa. Edelleenkin hän on mukana kokoomuksen naisissa ja osallistuu retkiin ja muuhun toimintaan. Mäntyharjulla on myös mahtava kirjasto, joka on hänelle tärkeä paikka.

Dagi sanoo olevansa iloinen, kun

saa yhdistyksen lehdet. Hän kertoo seuranneensa mielenkiinnolla kuurosokeiden yhdistyksen toimintaa ja kuurosokeustyön kehittymistä. Hänen mielestään edistymistä on tapahtunut paljon kun vertaa aikaan, jolloin hän oli työssä yhdistyksessä. Dagi lähettää sydämelliset terveiset kaikille.

Lea Lindell (ent. Vanttinen) on ollut eläkkeellä vuodesta 2000. Hän kertoi hauskoja muistoja Kuntoutumiskeskuksen toiminnan alkua ajoilta Jyväskylässä. Lea muistetaankin erityisen huumorintajuisena työkaaverina. - Olen luonteeltani tuollainen perustyytyväinen ihminen, hän toteaa itsekkin.

Lean elämässä tärkeintä ovat viisi lastenlasta, joiden hoitamisessa ja kasvun seuraamisessa aika pääasiassa kuluu. Mutta jää aikaa toki muuhunkin. - Liikun paljon. Rakastan metsässä kävelyä. Kesällä kerään mustikoita ja sieniiä. Kun täytin 75 vuotta, sain pojan perheeltä syntymäpäivälahjaksi kolmen viikon vaellusmatkan Alpeille. Se oli upea kokemus, yksi parhaista, Lea kertoo.

- Runsas vuosi sitten minut kutsuttiin kuurosokeiden lasten vanhempain yhdistyksen järjestämälle jouluristeilylle. Se on toistaiseksi ainoa kuurosokeuteen liittyvä osallistumiseni. Muistelen kuitenkin lämmöllä

entisiä työtovereitani ja kuurosokeita asiakkaitani, Lea toteaa.

Heikki Paatelainen jäi Turun aluesihteerin työstä ensin sairauslomalle vuonna 2001 ja sen jälkeen eläkkeelle 2003. - Vaivoja ja sairauksia on tullut vuosien aikana lisää, mutta se ei haittaa toimintaani, kun vain pistelen lääkettä poskeeni, Heikki toteaa tuttuun rentoon tyyliinsä.

- Kesät menevät Sammatissa kasvi- ja juurikasmaiden hoitamisessa ja talvet asunnon lämmityksessä ja lumitöissä. Syksyisin käymme vaimon kanssa lajittelemassa viini- ja omenatilalla myyntiin meneviä omenia. Autan myös 89-vuotiasta vaimoni tätiä eri tavoin. Koiran ulkoiluttaminen ja polttopuiden teko seuraavaa talvea varten käyvät harrastuksista, Heikki luettelee.

- Kuurosokeiden kanssa olen siten yhteyksissä, että olen säännöllisessä pistekirjeenvaihdossa neljän kuurosokean kanssa.

Terhi Pikkujämsä jätti johtavan aluesihteerin työt ja siirtyi eläkkeelle kesäkuussa 2007. Sen jälkeen Terhi on osallistunut aktiivisesti vapaaehtoistyöhön. - Kävin Senioriosaja-koulutuksen ja menin mukaan Vantaan evankelis-luterilaisen seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Aikaisemmin pidin kuulonäkövammaisten kerhoa ja kävin vanhusten

kerhoissa kertomassa kuulonäkövammaisuudesta. Tällä hetkellä olen mukana ystävätoiminnassa, Terhi kertoo.

- Käsitöiden tekemisestä on tullut entistä rakkaampi harrastus. Kuntoliikunnasta käyvät talvella lumityöt Tikkurilan talossa ja kesällä puutarhatyöt Perniön kesäpaikassa. Syksyisin kylmiö ja pakastimet täyttyvät puutarhan ja metsän antimista. Välillä rentoudun lukemalla tai katselemalla vanhoja elokuvia. Vuosittain olen tehnyt matkan pojan perheen luokse Atlantaan, USA:han. Siellä on vierähtänyt useampi viikko.

- Eläkkeellä ollessa aika tuntuu kuluvan paljon nopeammin kuin työssä ollessa. Toivon vain, että kunto ja terveys säilyisivät, eivätkä iän tuomat ”rempat” estäisi pysymistä kiinni elämän rytmissä, Terhi huokaa.

Vapaus tuntuu hyvältä

Toimintakeskuksen entisellä johtajalla **Kirsti Tammisella** on takanaan tarkalleen kolme eläkeläisvuotta. Kirstin ensimmäinen vuosi kului Järvenpäässä. - Hoidimme sisareni kanssa 89-vuotiasta äitiämme, jonka elämä päättyi saman vuoden loppupuolella. Nyt jälkeinpäin olen tyytyväinen, että eläkkeellä oloni mahdollisti äidinkin hoidon.

- Ainahan elämään tulee tilalle uut-

ta: ihania lapsenlapsia, harrastuksia, aikaa lukemiseen ja erilaiseen osallistumiseen. Parasta tässä on vapaus ja ne pitkät aamut lehden ja aamukahvin seurassa - ja miksei myös miehenkin, Kirsti pohtii.

- Toimintakeskuksen asukkaita ja työntekijöitä olen silloin tällöin tapailut ja leijonaklubissa olen ollut joukossa mukana keräämässä rahaa Toimintakeskukselle, joka oli vielä viime vuoden syksyyn asti keräyksen pääkohde. ”Mihinkäs koira karvoistaan pääsee.”

Marjaana Sjöholm jäi lokakuussa 2009 vapaaehtoisesti pois yhdistyksen talousjohtajan tehtävistä. Hän myi Vantaan asuntonsa ja muutti kotiseudulleen Ilmajoelle. Nyt Marjaana tekee niitä asioita, joihin ei riittänyt aikaa ja energiaa silloin kun oli mukana työelämässä. Marjaana harrastaa maalausta, liikuntaa ja kaikenlaista käsillä tekemistä, käy joogatunneilla ja tekee sukututkimusta. Viime elokuussa Marjaana saavutti myös virallisen eläkeiän, joten työelämään paluu ei ole enää ajatuksissa. - Vapaus tuntuu hyvältä, Marjaana huokaa.

Laila Haanpää jäi Porin aluesihteerin tehtävästä eläkkeelle vuoden 2010 lopussa. Lailasta on juuri tullut nelinkertainen mummu. Tammikuun 23. päivänä hänen tyttärensä perheeseen syntyi komea poikavauva.

- On niin ihmeellistä ja ihanaa katsoa uutta perheenjäsentä, onnellinen Laila-mummi hehkuttaa.

- Pitkät ja rasittavat ajomatkat pimeillä teillä ovat nyt taakse jäänyttä. Eläkeläisenä voin ajella päiväsaikaan. Entisiä työkavereita olisi mukava tavata ja pitää yhteyttä. Joitakin entisiä asiakkaita olen sattumalta tavannutkin, Laila kertoo.

-Aika usein olen ollut hoitamassa lastenlapsia. Kaksi kertaa viikossa käyn joogaryhmässä. Viime syksynä aloitin sukututkimuskurssin kansalaisopistossa. Se on kiinnostavaa, joskus menee aamuyölle kirkonkirjoja tutkiessa. Myös kokkaamisesta on tullut mielipuhua. Keskityn lähi- ja luomuruokaan. Harrastus alkaa valitettavasti tuntua jo vyötäröllä, Laila naurahtaa.

Eläkeläisjoukon nuorimmat

Kouvolan aluesihteerin **Kirsti Koponen** ja Rovaniemen aluesihteerin **Jorma Säynäjäkangas** pitivät yhteiset läksiäiset syyskuussa 2012. Virallisesti he liittyivät eläkeläisten joukkoon tämän vuoden alusta.

Kirsti kertoo, että ensimmäinen eläkevuosi on jatkunut samoissa merkeissä kuin ”valmentava aika” syksyllä. - Kotoilua, kyläilyä ja lenkkeilyä, summaa Kirsti.

- Keväämmällä olen suunnitellut matkailun, pyöräilyn ja mökkeilyn lisäämistä ohjelmaan. Työkavereiden ja asiakkaiden kuulumisia joskus ikävöin - kaksikymmentä vuotta on kuitenkin pitkä aika yhdessä kulkemista, Kirsti toteaa.

Jorma opiskelee nyt kansalaisopistossa tiiviisti espanjaa. Tuore matka Costa Ricaan oli niin mukava, että Jorma aikoo suunnata sinne vaimonsa **Annen** kanssa vielä uudestaan.

- Kodissamme on vuosien aikana vierailut nuoria lukuisista eri maista. Tänä keväänä tulee **Roberto** Espanjasta kuudeksi viikoksi vapaaehtoistyöhön pienelle tilallemme Kemijärvelle: lumitöihin ja siivoamaan sekä opettamaan meille espanjaa. Kesäkuuksi saamme **Silvian**, hänkin Espanjasta, auttamaan kasvimaalla ja puunteossa. Aiomme nyt entistä enemmän keskittyä ekologiseen viljelyyn ja elämäntapaan, Jorma kertoo.

Jorman perheen keskipisteenä on tällä hetkellä yhdeksän kuukauden ikäinen beaglen pentu nimeltään **Poncho**. Jorma kertoo, että pentu on utelias, vilkas ja seurankipeä. Sen kanssa tulee ulkoiltua useita kertoja päivässä. - Muun kuntoliikunnan lisäksi käymme Annen kanssa tanssimassa aina, kun siihen on mahdollisuus, Jorma sanoo. ◆

Yhdessä työllistymisen esteitä poistamaan

Teksti: Jenni Paanala

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan toimenpideohjelmia, jonka tarkoitus on edistää osatyökykyisten työllistymistä. Nyt osatyökykyiset ovat työkyvyttömyyseläkkeellä, tällä hetkellä noin 260 500 suomalaista. Vuosittain työkyvyttömyyseläkkeelle jää noin 23 000 työkäistä henkilöä. Ryhmä on suuri ja siihen mahtuu hyvin monenlaisia ihmisiä, elämäntilanteita ja taustoja. Myös osa kuurosokeista kuuluu tähän joukkoon.

Toimenpideohjelman työryhmä pyysi järjestöjä keräämään tietoa niiden omien asiakasryhmien kokemista työllistymisen esteistä. Kuurosokeiden työllisyyttä on tutkittu 2000-luvulla ahkerasti. Näistä tutkimuksista, jotka on lueteltu artikkelin lopussa, saa monipuolisen kuvan siitä, miksi kuurosokeat eivät aina työllisty.

Kuurosokeus-diagnoosin saaminen ja sen hyväksyminen voi olla joskus vaikeaa. Jos oikeita toimen-

piteitä ja apuvälineitä ei saada käyttöön, saattaa työelämään pääsy vaikeutua. Joskus diagnoosiin liittyy masennusta ja alhaista itsetuntoa, mikä helposti johtaa oman työkyvyn aliarviointiin. Kuurosokean olisi tunnettava sairautensa etenemiseen liittyvät seikat ja muodostettava oma vahva identiteettinsä. On tärkeää tavata muita työelämässä olevia kuurosokeita ja saada tietoa heidän sopeutumisestaan ja käytännön ratkaisuista työelämässä.

Työskentely-ympäristön esteitä voidaan poistaa hyvällä valaistuksella, tarpeellisilla apuvälineillä ja kuljetuspalvelulla sekä henkilökohtaisen avustajan ja/tai tulkkauksen avulla. Näiden osa-alueiden puutteet voivat aiheuttaa jopa työturvallisuusriskejä. Työympäristö on suunniteltava kuurosokealle sopivaksi. Olisikin tärkeää, että tieto kaikista apuvälineistä ja palveluista tavoitaisi sekä kuurosokeat että työnantajat.

Myös työnantajien asenteissa on toivomisen varaa. Ei uskota, että

alentuneella näöllä ja kuulolla voi pärjätä työelämässä. Kun mahdollisuuksia työn tekemiseen ei anneta, ihminen passivoituu ja omatoimisuus vähenee. Tästä seuraa helposti palvelutarpeen lisääntyminen. Ongelma ei kuitenkaan ole välttämättä vamma sinänsä, vaan se, miten työkaverit ja työnantaja siihen suhtautuvat. Työkaverit eivät aina muista ottaa kuurosokeaa työntekijää huomioon. Kuulevat työntekijät eivät yleensä tunne eivätkä tiedä paljoakaan kuurosokeiden elämästä ja heidän käyttämistään erilaisista kommunikaatitavoista.

Kun kuulonäkövamma etenee, se vaikuttaa työtehtävistä selviytymiseen. Usher-diagnoosista huolimatta julkisia palveluita on saatettu saada aivan liian myöhään, kun toimintarajoitteet ovat edenneet jo niin pitkälle, että työelämästä on jouduttu jättäytymään pois. Tätä ennen on saatettu käydä useiden vuosien kulluttava taistelu työtehtävistä selviytymiseksi. Olisi pidettävä huoli, että kuulonäkövamma-alan ammattilainen ohjaisi nuoria koulutuksen ja ammatin valinnassa. Työelämässä olevien pitäisi saada jatkuvaa tukea. Tukea pitäisi olla saatavilla jo ennen kuin vammat ovat edenneet pitkälle. Suomen Kuurosokeat ry auttaa näissä asioissa, mutta kenelle asia kuuluisi julkisella puolella?

Aluejohtaja **Ritva Rouvinen** muis-

tuttaa, että aluesihteerit tekevät työllistymisen esteiden voittamiseksi töitä täysillä, ”sata lasissa”. Silti aluesihteerit eivät yksin voi työllistää ketään. Tarvitaan kuurosokean omaa aktiivisuutta ja yhteydenottoa aluesihteeriin. Saisitko sinä kipinän lähteä työelämän esteitä voittamaan – juuri nyt, tänään? Yhdessä meissä on voimaa, jos uskallamme vain sanoa ensimmäisen sanan tai viittoja ensimmäisen viittoman.

Tämä artikkeli on koostettu seuraavien julkaisujen pohjalta:

- Otatko minut huomioon? Tutkimus työelämässä olevien kuurosokeiden henkilöiden kokemuksista ja haasteista työympäristössä. Kai Leinonen. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, 2008.
- Leena Rossinen: Kuurosokeiden/ kuulonäkövammaisten työelämäkartoituksen loppuraportti 22.2.2006.
- Pohjoismainen kuurosokeuden määritelmä.
- Viisivuotinen pohjoismainen Kuurosokeiden kokemuksia –projekti. Tanskankielinen alkuperäistulos: Erfaringer fra mennesker med døvblindhed – et nordisk projekt (suomennos luettavissa: www.kuurosokeat.fi). ◆

Reilu Rekrytointi -hankkeesta mahdollisuuksia työnhakuun

Eetu Seppänen hankkeen videokuvauksissa, kameran takana Kalle Ahti.

Teksti: Jaakko Evonen

Kuva: Kaisa Karvonen

Viime vuonna aloitti Reilu Rekrytointi -hanke. Vuosien 2012–13 ajan toimiva hanke pyrkii edistämään vammaisten työllistymistä ja poistamaan ennakkoluuloja vammaisista työnhakijoista. Tärkeällä sijalla hankkeessa on yhteiskuntavastuu. Tietoa tarjotaan niin työnantajille kuin työnhakijoillekin internet-sivujen, Facebookin, Twitterin ja blogin kautta.

Mukana hankkeessa on vammaisjärjestöjä, julkisen sektorin edustusta, yrityksiä ja työnhakijoita. Järjestöistä mukana ovat esimerkiksi Invalidiliitto ry, Kuuloliitto ry, Näkövammaisten Keskusliitto ry ja Suomen Kuurosokeat ry.

Projektiin kuuluvat esimerkiksi työpajapäivät ja esittelyvideot. Työpajapäivissä pohditaan vammaisten ja pitkäaikaissairaiden työllistämisasiota. Videoilla työnhakijat kertovat itsestään ja se liitetään osaksi hakijan CV:tä eli ansioluetteloa.

Yksi hankkeessa mukana olevista on **Eetu Seppänen** Kajaanista. Hän on opiskellut ja valmistunut Kajaanin ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta vuonna 2011. Seppänen on työskennellyt IT-tukena Kainuun kesäyliopiston videoluennoilla ja toiminut sonettiohjaajana Suomen Kuurosokeat ry:ssä. Nyt hän työskentelee toimistosihteerinä Pohjois-Suomen maistraatin Kajaanin yksikössä. Seppäsellä on myös paljon harrastuksia, kuten lenkkeily, järjestötoiminta, hiihtäminen, musiikin kuuntelu, historia ja toimiminen vapaaehtoistyössä SPR:llä.

Seppänen kuuli Reilu Rekrytointi -hankkeesta viime vuonna ja osallistui videon kuvauksiin viime syksynä Turussa. Video ja CV julkaistiin yhdessä muiden hakijoiden kanssa hankkeen nettisivuilla tammikuussa.

- Videon teko tarjosi ajatuksia, mitä voisi sanoa työhaastattelussa. Ehkä video auttaa saamaan töitä joskus tulevaisuudessa. Nykyisen työpaikkani sain kyllä videon teon jälkeen, mutta hankkeesta riippumatta, totesi Seppänen.

- On kovin ikävää, että paljon työhaluisia ja -kykyisiä ihmisiä jää il-

man töitä pelkästään työnantajien ennakkoluulojen takia. Tällaiset projektit varmasti auttavat muuttamaan ihmisten asenteita, Seppänen lisää. ♦

Reilu Rekrytointi –hankkeen verkkosivut ja haastekampanja löytyvät osoitteesta www.reilurekrytointi.fi. Hankkeen blogi osoitteessa reilurekrytointi.blogspot.fi.

Taktiili aistikanava ja taktiili työmuisti

Teksti: Ritva Rouvinen

Ihmisen aivojen toimintaa on tutkittu paljon, mutta yhä edelleen sieltä löytyy yllättäviä, uusia ja tutkimattomia asioita. Norjalainen aivotutkija **Jude Nicholas** on tutkinut kuurosokeiden taktiilia kognitiota eli ymmärrystä sekä taktiilia työmuistia. Hänen mukaansa taktiili aistikanava on merkityksellinen ja yhtä hyvä kuin esimerkiksi auditiivinen eli

kuuloon perustuva tai visuaalinen eli näköön perustuva aistikanava.

Myös Suomessa on tehty vastaavaa aivotutkimusta, mutta tämä artikkeli pohjautuu Nicholsin esitelmään pohjoismaisessa kuurosokeusalan konferenssissa Osllossa viime vuonna.

Ihmisaivot ovat neuroplastiset eli niillä on kyky järjestäytyä uudelleen tilanteen ja tarpeen mukaan.

Käytämme aivojemme työmuistia eli lyhytkestoista muistia ajatteluun, päättelyyn ja ongelmien ratkaisuun eli sen merkitys on suuri nimenomaan arkielämän sujumisessa ja mielekkyydessä.

Jude Nicholas on tutkinut taktiilia työmuistia taktiiliyksikkö -jonotesillä. Tutkimuksissa on tullut esille, että kuurosokeat saavat taktiileissa kognitiotehtävissä parempia tuloksia kuin kuulevat/näkevät ja selviytyvät niistä nopeammin. Heillä on myös todettu olevan avaruudellista päättelykykyä nimenomaan taktiilin aistikanavan kautta. Se mahdollistaa mielikuvakartan tekemisen ympäristöstä aivoihin ja se puolestaan helpottaa orientoitumista ja liikkumista. Tutkimustulokset osoittavat, että taktiili työmuisti voi olla yhtä hyvä kuin audiitiivinen tai visuaalinen. Tosin tällöin yksilölliset erot ovat suuremmat.

Syntymästään kuurosokealla henkilöllä taktiiliaisti on pääaistikanava, mutta se voi tulla pääaistikanavaksi myös kuurosokeutuvalla henkilölle. Taktiilin työmuistin kehittymisen kannalta on tärkeää ottaa taktiiliaistikanava käyttöön mahdollisimman varhain luonnollisissa arkielämän tilanteissa. On havaittu selvä yhteys tunteiden ja oppimisen sekä taktiilin informaation työstämisen välillä. Siksi on tärkeää, että taktiilit vuorovaikutustilanteet ovat merki-

tyksellisiä, turvallisia ja ilmapiiritään positiivisia.

Taktiilin työmuistin ja kielen oppimisen välillä on tutkimuksissa huomattu selvä yhteys ja taktiilikielen on havaittu aktivoivan aivojen kielellisiä alueita. Kuurosokeus vaikuttaa kommunikaatioon ja siksi nämä tulokset ovat merkityksellisiä ja kiinnostavia.

Nicholasin tutkimusten mukaan aktiivinen kosketus johtaa aktiiviseen kommunikaatioon. Sen kautta kuurosokea henkilö aktivoituu ilmaisemaan ajatuksiaan tai motivoituu sosiaaliseen vuorovaikutukseen myös omasta aloitteestaan. Hän osoittaa taktiilia tutkivaa käyttäytymistä ja etsii ympäristöstä toimintaan liittyviä kiinnekohtia. Kuulevalla ja näkevällä osapuolella on suuri merkitys taktiilin aistikanavan käyttöönoton ja taktiilin työmuistin kehittymisen mahdollistajana. ◆

Vinkki: Ota halaus haltuusi!

Kuurosokeiden omalla You Tube -kanavalla julkaistiin ystävänpäivän 14.2. tervehdyksenä video nimeltä Ota halaus haltuusi. Siinä esitellään humoristisesti viisi erilaista tapaa halata. Video on viitottu, tekstitetty ja siinä on ääniraita. Ota sinäkin halaus haltuusi videon ohjeiden perusteella! ◆

Kohti uutta tavoiteohjelmaa

Teksti: Heikki Majava

Suomen Kuurosokeat ry:n tavoiteohjelmakausi päättyy vuonna 2014 ja uuden laatiminen on alkamassa. Vuonna 2004 kaukaisilta ja jopa epätodennäköisiltä vaikuttaneita tavoitteita on saavutettu kokonaan tai osittain. Se ei ole oleellista, että onko saavutusten syynä järjestössä tehty työ, yhteiskunnassa muuten tapahtuneet muutokset vai näiden yhteisvaikutus. Tärkeää on, että olemme osanneet katsoa rohkeasti eteenpäin ja uskaltaneet asettaa itsellemme tarpeeksi haastavia ja jopa epärealistisia tavoitteita.

Toteutuneet tavoitteet, joilla on ollut suurin merkitys, liittyvät tulkkauspalveluun ja henkilökohtaiseen apuun. Tulkkauspalvelussa on käytännössä toteutunut haave tuntirajattomuudesta. Osallisuus yhteiskuntaan sekä opiskelu- ja työmahdollisuudet ovat kertaheitolla helpommin saavutettavia. YK:n vammaisten oikeuksien sopimus ja sen hyväksymistyö on tuonut ja tuo mukanaan muutoksia lainsäädäntöön. Samalla on vahvistumassa oikeus olla oma itsensä.

Toisaalta moni asia on vielä saavut-

tamatta. Moni joutuu tekemään töitä saadakseen henkilökohtaisen avun tai kuljetuspalvelun toimimaan edes tyydyttävästi. Työllistymismahdollisuudet ovat edelleen hyvin rajoitetut. Kuntoutuspalveluiden saaminen ei ole juurikaan helpottunut.

Maailmassa on tällä hetkellä taloudellisia ongelmia. Kuntien taloustilanne on heikko. Kuntia tullaan yhdistämään. Sosiaali- ja terveyspalvelut käyvät läpi suurta muutosta. Monet lait ovat muuttumassa. Vammaisten ja kuurosokeiden työllisyystilanne on erittäin heikko. Uudella tavoiteohjelmalla on edessään suuria haasteita. Nyt asetettavista tavoitteista riippuu se, miten järjestö kohtaa nämä haasteet ja tekee omaa vaikuttamistyötään.

Siksi onkin tärkeää tietää mitkä asiat eivät toimi ja miksi? Voitko toimia itsenäisesti ja mikä sen estää? Minkälaista tukea ja palveluita tarvitset? Mitkä asiat voisivat olla paremmin ja kuinka? Mitkä asiat saavat tuntemaan epätasa-arvoa ja mitä niiden eteen pitäisi tehdä?

Vastaamalla kysymyksiin voit vaikuttaa järjestön tulevaan toimintaan. ◆

Elämänkaari-pysäkkejä

Teksti: Seija Troyano

Kuva: Suomen Kuurosokeat ry:n arkisto

Olen aina harrastanut valokuvausta ja siksi kamera on kulkenut mukani lähes joka paikassa. Muistoja on tallentunut kuvina runsain mitoin.

Aina aikaisemmin kaappeja järjestellessäni turhauduin valtavasti, kun silmäni osuivat vinoon pinoon valokuvakansioita ja isoon laatikkoon irtokuvia vuosien varrelta. Monet kerrat huokailin mielessäni, että saisiko kuvista siistiä, selkeää ja yhtenäistä ”jotakin”. Yksittäinen kuva ei juuri paljoa kerro ellei mukana ole vähintään tietoa kuka, missä ja milloin. Vasta kun kuvat saavat värittää elettyä elämää ja historiaa, niiden arvon ymmärtää.

Nyt turhautuminen kuvien osalta on ohi. Aloitin viime kesänä määrätietoisen projektin, jonka tuloksena syntyi neljä kuvakirjaa teksteineen ja tarinoineen. Netistä voi ladata kuvakirjapohjia, suunnitella ne itse ja lopputulos on aivan kuin oikea kirja.

Ensin kaikki kuvat piti lajitella, ja niihän riitti ja riitti. Samalla siivosin kaksi täyttä muovikassillista sellaisia

kuvia roskeen, jotka olin ottanut vain kuvaamisen ilosta, mutta joilla ei ollut mitään merkitystä elämäni kannalta.

Kaikkia kuvia en pystynyt enää näkemään kunnolla ja niin lajittelu meinasi loppua jo alkuunsa. Kerran näytin sattumalta valokuvalaatikkoa luonani olleelle tulkille ja kerroin ongelmastani. Yllätyksekseni huomasin jo ensimmäisen kuvan kohdalla, kuinka tulkin kuvailu auttoi minua hahmottamaan kuvan kohteineen. Seuraavaksi tilasin saman tulkin yksinomaan valokuvien kuvailukeikalle ja niin pääsin vauhtiin.

Valokuvakirjoissa on otteita myös kirjeistäni, joita kirjoitin kotiväelle Englannista vuosina 1971-1981. Löysin kirjeet äitini jäämistöstä, hän oli säästänyt ne siististi niputettuina. Kirjeet olin kirjoittanut käsin ja niiden lukeminen tämänhetkiselällä näölläni oli sekin turhauttavan hidasta, kunnes ymmärsin kysyä avuksi viittomaikielen ohjaajaopiskelijaa. Opiskelijan kyky tulkita käsialaani ja tekstin siirtäminen word-tiedostoon tarjosi itselleni mahdollisuuden muistella värikkäitä ja tapahtumarikkaita vuosiani Oxfordissa, Lontoossa ja välillä muuallakin seikkailen – päivämääri- neen kaikkineen.

Kuvat kertovat myös vuosista kuurosokeiden leireillä, kerhossa, yhdistystoiminnassa ja kansainvälisessä toiminnassa. Kuvia lajitellessani ja

Hallitus 2013

Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus 2013. Istumassa vasemmalta: Paula Valminen, puheenjohtaja Seppo Jurvanen ja Riku Virtanen opaskoiransa Killen kanssa. Takarivissä vasemmalta: varapuheenjohtaja Tuula Hartikainen, Aarne Pirkola ja Sanna Paasonen. Kuva: Kalle Kiviniemi.